

Ecologische beoordeling van het verplaatsen van een theehuis bij Norg

A&W-rapport 2218

in opdracht van

Ecologische beoordeling van het verplaatsen van een theehuis bij Norg

A&W-rapport 2218

J. van Goethem

Foto Voorplaat

Impressie van de oude locatie van het theehuis, J. van Goethem

J. van Goethem 2016

Ecologische beoordeling van het verplaatsen van een theehuis bij Norg. A&W-rapport 2218. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgever

Staatsbosbeheer Friesland,

Groningen & Drenthe

Postbus 333

9700 AH Groningen

Uitvoerder

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Postbus 32

9269 ZR Feanwâlden

Telefoon 0511 47 47 64

Fax 0511 47 27 40

info@altwym.nl

www.altwym.nl

© Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv. Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

Projectnummer

2621the

Projectleider

E. van der Heijden

Status

Definitief

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

R. Strijkstra

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'R. Strijkstra', written over a horizontal line.

Datum

18 juli 2016

Kwaliteitscontrole

R. Strijkstra

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Situatieschets en plannen	2
3	Gebiedsbescherming en beoordeling	5
3.1	Natura 2000-gebieden	5
3.2	Natuurnetwerk Nederland	5
3.3	Overige gebiedsbescherming	7
4	Soortbescherming en beoordeling	8
4.1	Vaatplanten	8
4.2	Ongewervelde diersoorten	8
4.3	Vissen	8
4.4	Amfibieën	9
4.5	Reptielen	9
4.6	Vogels	10
4.7	Vleermuizen	11
4.8	Overige zoogdieren	12
5	Versterken van natuurwaarden	15
5.1	Beheerambitie	15
5.2	Areaal	16
5.3	Overige natuurwaarden	16
6	Conclusies	18
6.1	Gebiedsbescherming	18
6.2	Soortbescherming	18
6.3	Advies ten aanzien van het versterken van natuurwaarden	18
7	Literatuur	20

1 Inleiding

Staatsbosbeheer en de eigenaren van theehuis 'De Bosrand, zijn voornemens om het bestaande theehuis te verplaatsen naar een nieuwe locatie iets ten zuiden van de huidige locatie. Op deze nieuwe locatie zal ook een informatiecentrum komen, een woonhuis en mogelijk een beheerkantoor. Zowel de oude als de nieuwe locatie zijn gelegen binnen het Natuurnetwerk Nederland maar buiten Natura 2000-gebieden. Voor het realiseren van de plannen moeten bomen en bosschages gekapt worden en wordt de 'bosbodem' verhard of verstoord. Daarnaast wordt het oude theehuis afgebroken en wordt deze locatie en de bijbehorende parkeerplaats weer ingericht als 'natuur'. Er is ecologisch onderzoek nodig om te bepalen of de plannen een conflict kunnen veroorzaken met de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur. Staatsbosbeheer en de eigenaren van het theehuis hebben Altenburg & Wymenga opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren.

Het doel van het onderzoek is een ecologische quickscan, waarin de effecten van de plannen worden beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Flora- en faunawet en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Natuurnetwerk Nederland voormalige Ecologische Hoofdstructuur). Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel aanvullend onderzoek.

In onderhavige rapportage zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Dit onderzoek is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites). Een belangrijke bron die we gebruiken is de NDFF waarop wij een abonnement hebben. Ook zijn resultaten uit eerder door ons uitgevoerd onderzoek in de directe omgeving gebruikt. Ten tweede is op 30 mei 2016 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd naar de (mogelijkheden voor) aanwezigheid van wettelijk beschermde natuurwaarden in het plangebied.

Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Bij de beoordeling is gebruik gemaakt van diverse literatuurbronnen. Deze zijn opgenomen in de literatuurlijst en worden verder niet meer in de tekst vermeld.

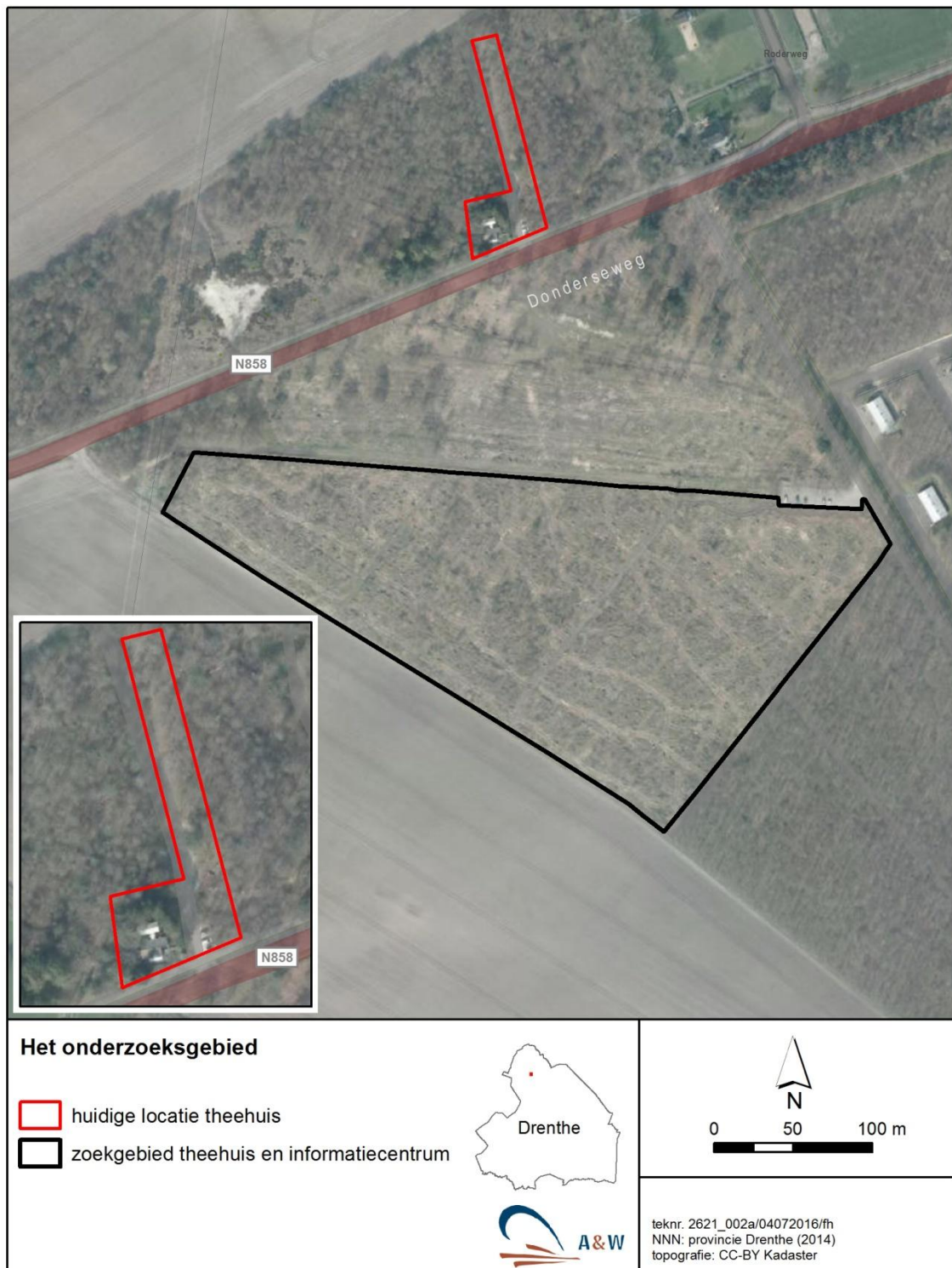
Wijziging wetgeving natuur

Naar verwachting treedt per 1 januari 2017 de Wet Natuurbescherming in werking. Deze nieuwe wet vervangt de huidige Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Boswet. In deze quickscan is uitgegaan van het beoordelingskader volgens de vigerende wet- en regelgeving, dus nog niet volgens de nieuwe wetgeving. Op basis van de huidige informatie ten aanzien van de nieuwe wet, is onze inschatting dat de kans aanwezig is dat er aanpassingen nodig zijn van de conclusies van deze quickscan nadat de Wet Natuurbescherming in werking is getreden. Wij adviseren de opdrachtgever om indien nodig hierover contact met ons bureau op te nemen, bijvoorbeeld wanneer de beoogde herinrichting van start gaat nadat de nieuwe wet van kracht wordt.

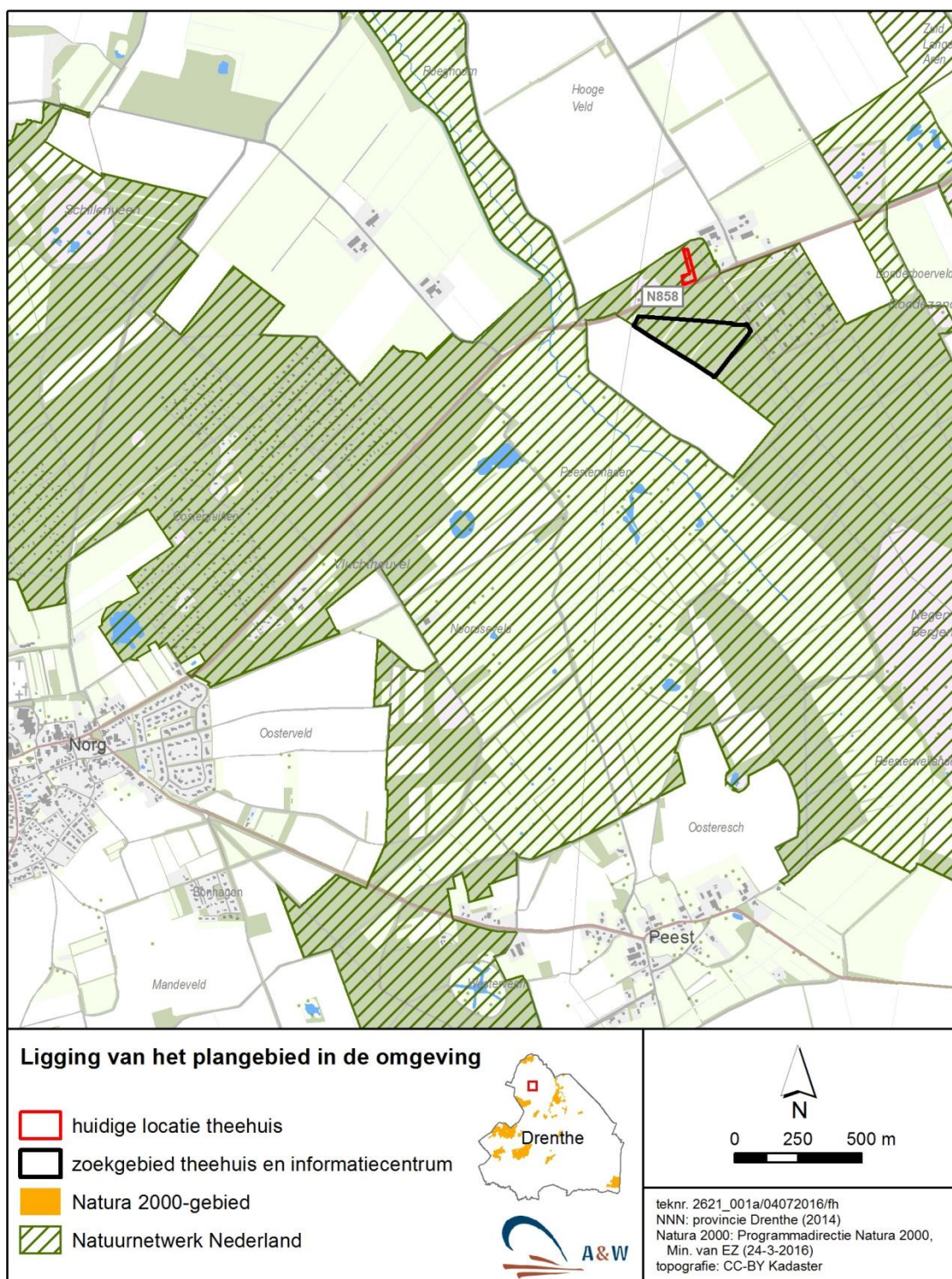
2 Situatieschets en plannen

Het plangebied bestaat uit twee deellocaties. Deellocatie 1 betreft de oude locatie van het theehuis. Deze locatie bestaat nu uit een strubbenbos van berk en eik dat direct rondom het theehuis is verstoord door betreding. Deellocatie 2 betreft de zoeklocatie voor het nieuwe theehuis, een informatieruimte, een woonhuis en mogelijk een beheerkantoor van Staatsbosbeheer. Ook wordt daar een bestaande parkeerplaats uitgebreid. Het bestaat uit een bosperceel dat recent sterk is gewijzigd. Gezien de houtstobben en dennenappels, heeft hier voorheen een dicht bos met grote naaldbomen gestaan. Door de najaarsstorm van 2013 zijn de meeste bomen echter omgewaaid en vervolgens door Staatsbosbeheer afgevoerd. Momenteel bestaat het terrein uit een open vegetatie met veel struiken zoals Amerikaanse vogelkers, Gewone braam en Gewone vlier. Er is her en der ook opslag van bomen zoals berk en eik. In de nog aanwezige (dode) bomen zijn veelal spechtgaten aanwezig. De ondergroei bestaat uit grassen en varens met her en der kruiden. Ook zijn er kale plekken aanwezig met een zandige bodem.

Voor het realiseren van de plannen moet op de nieuwe locatie de vegetatie verwijderd worden. Ook wordt een deel van de ondergrond (half)verhard of tenminste verstoord. Uitgangspunt hierbij is dat de uitstraling zoveel mogelijk 'natuurlijk' blijft. Op de oude locatie zal het theehuis met alle bijbehorende opstallen verwijderd worden. Tevens zal de huidige parkeerplaats naast het theehuis verwijderd worden. De parkeerplaats bestaat deels uit verharding van stenen en deels uit kale en verstoorde bosbodem. Er wordt in deze beoordeling vanuit gegaan dat voor het verwijderen van het bestaande theehuis geen bomen of struiken verwijderd hoeven te worden. Zie voor een overzicht van het plangebied figuur 2.1 en 2.2.

Figuur 2.1 Overzicht van het plangebied

Figuur 2.1 Overzicht van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden

3 Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Natuurbeschermingswet of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Daarnaast kunnen gebieden ook worden beschermd vanwege hun natuurwaarden via verordeningen of het bestemmingsplan. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden van beschermde gebieden die (mogelijk) aanwezig zijn in de deelgebieden en de omgeving daarvan. Tevens wordt van deze natuurwaarden bepaald of zij beïnvloed kunnen worden door de beoogde plannen en daardoor relevant zijn voor onderhavige ecologische beoordeling.

3.1 Natura 2000-gebieden: Voortoets

De Natuurbeschermingswet 1998 bepaalt, dat van alle projecten en handelingen moet worden getoetst of zij negatieve effecten kunnen hebben op de Natura 2000-gebieden. Indien niet bekend is of er negatieve effecten kunnen optreden op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden, moet een Voortoets worden uitgevoerd.

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (zie figuur 2.2). Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, te weten 'Norgersholt', ligt op een afstand van circa vier kilometer van het plangebied. Overige Natura 2000-gebieden liggen verder weg op een afstand van minimaal acht kilometer. Voor de meeste van de gebieden geldt dat ze zijn aangewezen voor habitattypen en/of habitatsoorten die uitsluitend binnen de grenzen van het gebied voorkomen. Realisatie van de voorgenomen plannen resulteert niet in negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van deze natuurwaarden. Voor twee gebieden, te weten 'Zuidlaardermeergebied' en 'Leekstermeergebied', zijn ook instandhoudingsdoelen opgesteld voor niet-broedvogels. Deze soorten zijn ook beschermd buiten de beschermde gebieden waar ze een slaapplek of foerageergebied kunnen hebben. De soorten waarvoor deze gebieden zijn aangewezen betreft uitsluitend ganzen, eenden en Kleine zwaan. Voor dergelijke soorten is geen geschikt leefgebied aanwezig in het plangebied dat bestaat uit bos. Ecologische relaties tussen Natura 2000-gebieden en het plangebied zijn er daarom niet.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

In 2014 is door het Rijk het begrip Natuur Netwerk Nederland (NNN) geïntroduceerd, als nieuwe naamgeving voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Uit de kaartgegevens over wettelijk beschermde gebieden blijkt dat beide deelgebieden van het plangebied deel uitmaken van het NNN. Voor effectbeoordelingen ten aanzien van de EHS moet een zogenoemde 'Nee tenzij-toets' worden uitgevoerd. Hierbij moet worden beoordeeld of er aantasting is van areaal, samenhang en kwaliteit van de EHS aan de hand van de wezenlijke kenmerken en waarden.

Kwaliteit

De wezenlijke kenmerken en waarden voor wat betreft kwaliteit van het NNN worden deels beschreven in provinciale plannen en komen deels overeen met (potenties voor) het voorkomen van beschermde soorten. In het Natuurbeheerplan Drenthe 2016 is aangegeven dat deelgebied 1 beheertype en ambitie N15.02 'Dennen-, eiken- en beukenbos' heeft. Direct naast het deelgebied aan de west en zuidzijde is beheertype 'N07-01 Droge heide' aanwezig waarvoor de ambitie is vastgesteld om op het terrein 'N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos' te realiseren. Voor deelgebied 2 zijn zowel beheertype als ambitie 'N16.01 Droog bos met

productie' vastgesteld. Het Natuurbeheerplan Drenthe voor 2017 kent geen wijzigingen voor het plangebied ten opzichte van het plan uit 2016.

Deelgebied 1

Het verwijderen van het oude theehuis zal geen effecten hebben op het beheertype of de ambitie voor dit deelgebied. Waarschijnlijk worden de mogelijkheden voor het ontwikkelen van het bos beter omdat er geen of veel minder verstoring door betreding op zal treden. Uitgangspunt hierbij is dat voor het verwijderen van het theehuis geen bomen en struiken verwijderd worden en de ondergrond zo weinig mogelijk verstoord wordt.

Deelgebied 2

Voor deelgebied 2 komt de huidige situatie niet meer overeen met het vastgestelde beheertype. 'Droog bos met productie' gold voor de situatie waarbij de naaldbomen nog aanwezig waren. Omdat de ambitie voor dit terrein ook 'Droog bos met productie' is, zou dit beheertype weer opnieuw ontwikkeld moeten worden. Het realiseren van een nieuw theehuis en overige initiatieven op het terrein, zorgt ervoor dat dit minder goed kan worden gerealiseerd met name omdat er minder oppervlakte voor beschikbaar is. Voor wat betreft natuurwaarden levert 'Droog bos met productie' over het algemeen echter een lage bijdrage. Oppervlaktevermindering zorgt er daarom niet perse voor dat natuurwaarden ook minder worden.

De natuurwaarde op het terrein is in de huidige situatie groter dan die van 'Droog bos met productie'. Vooral voor (zang)vogels zijn er veel meer mogelijkheden, maar wellicht ook voor reptielen en kleine zoogdieren (zie hoofdstuk 4). Realisatie van de plannen zorgt er voor dat de huidige natuurwaarden minder zullen worden. Deels is dat omdat er minder oppervlak beschikbaar is waardoor er een minder geschikt leefgebied is voor soorten of populaties die een groot leefgebied nodig hebben. Deels nemen natuurwaarden af doordat er een grotere verstoring zal zijn. De verwachting is dat er over 4 jaar ongeveer 25.000 bezoekers van deelgebied 2 gebruik zullen maken ten opzichte van 10.000 bij het huidige theehuis. De toename wordt met name verwacht doordat er een uitgebreid recreatief programma zal worden aangeboden vanuit onder andere het informatiecentrum. De wat schuwere soorten zoals broedvogels en reptielen, kunnen van deze verstoring nadeel ondervinden. Dit is met name het geval indien het gebied rondom de nieuwe bebouwing ontsloten wordt voor recreanten. Het gebied is in principe nu ook toegankelijk voor recreanten maar omdat er geen voorzieningen zijn en de vegetatie naast de paden redelijk ondoordringbaar, is de betreding op dit moment beperkt. Omdat nu nog niet duidelijk is welke reptielen van het deelgebied gebruik maken, kan nog niet definitief worden bepaald welke negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van kwaliteit (zie verder hoofdstuk 4). Overigens zullen potenties voor diverse soorten in het gebied wijzigen als gevolg van natuurlijke ontwikkeling van het deelgebied. De verwachting is dat, gezien ook de aanwezigheid van vogelkers, het deelgebied op vrij korte termijn dicht begroeid zal raken waardoor open plekken voor bijvoorbeeld reptielen zullen verdwijnen. Welke potenties er in de toekomst zijn voor de diverse soorten en soortgroepen na 'natuurlijke ontwikkeling', is sterk afhankelijk van de mate van verstoring, weersinvloeden etc.

Areaal

Voor wat betreft areaal is er mogelijk aantasting bij uitvoering van de plannen. Het huidige theehuis met terrassen en parkeerplaats heeft een ruimtebeslag van circa 1490 m². Daarbij bestaat 99 m² uit bebouwing, circa 275 m² uit terrassen en paden en het overige deel betreft de parkeerplaats. Bij realisatie van het nieuwe theehuis, het informatiecentrum, de woning en eventueel het beheerkantoor, is er een ruimtebeslag van circa 645 m². Daarnaast is men voornemens de bestaande parkeerplaats op de nieuwe locatie uit te breiden. De huidige 20

parkeerplaatsen (530 m²) worden uitgebreid met nog eens 20 parkeerplaatsen en 30 overloopplaatsen. Hiervoor zijn echter nog geen oppervlaktes beschikbaar. De verwachting is echter dat als de nieuwe parkeerplaatsen dezelfde oppervlakte hebben als de reeds bestaande (530 m² voor 20 parkeerplaatsen) het totale ruimtebeslag van de nieuwe plannen groter wordt dan de oude situatie. Hoeveel m² verschil er precies zit tussen de oude en nieuwe plannen, moet worden bekeken als de plannen inclusief uitbreiding van de parkeerplaats definitief zijn. Ten opzichte van het zoekgebied als geheel is het ruimtebeslag echter klein. Het zoekgebied is circa 5 ha, waarmee het ruimtebeslag van de bebouwing, terras en parkeerplaats daar ongeveer 3% is. Het werkelijke ruimtebeslag hangt echter grotendeels samen met de plaatsing van de bebouwing en het parkeerterrein in het zoekgebied. In de praktijk moet een deel van het terrein rondom de bebouwing ook als areaalverlies worden gekarakteriseerd in verband met verstoring door betreding. Bij plaatsing van de bebouwing midden in het zoekgebied is het feitelijke areaalverlies voor natuurwaarden groter dan bij plaatsing aan de randen. Ook geldt dat bij zeer verspreide plaatsing van de bebouwing meer feitelijk areaalverlies optreedt dan bij een geconcentreerdere bouw.

Samenhang

Het te bebouwen en gebruiken oppervlak is zo klein in relatie tot het gebied dat binnen het NNN valt, dat van aantasting van samenhang tussen gebieden geen sprake is. De naastgelegen akker vormt in veel grotere mate een aantasting van de samenhang. Kleinere dieren kunnen moeite hebben om de akker te passeren. Voor deelgebied 2 is dat niet het geval. Op heel kleine schaal kan het realiseren van de nieuwe bebouwing wel een aantasting zijn in de samenhang binnen het bosperceel. Dat zal uitsluitend het geval zijn voor minder mobiele soorten of soorten die verstoringgevoelig zijn. Indien de bebouwing in het midden van het zoekgebied geplaatst wordt, zal de samenhang meer aangetast worden dan wanneer die langs de rand van het zoekgebied geplaatst wordt. Omdat het oude theehuis verwijderd wordt, zal daar een versterking van het NNN optreden door vermindering van verstoring. De effecten van verwijderen van het oude theehuis en plaatsing van de nieuwe gebouwen tegen elkaar afwegend, is er waarschijnlijk geen aantasting van samenhang. Dit is echter uitsluitend het geval als de bebouwing geconcentreerd wordt.

Conclusies ten aanzien van het NNN

De conclusie is dat de beoogde plannen mogelijk een conflict veroorzaken met de betreffende regelgeving van het NNN ten aanzien van kwaliteit en areaal. Voor wat betreft kwaliteit moet nader onderzoek plaatsvinden om te bepalen welke natuurwaarden aanwezig zijn. Dit is verder beschreven in hoofdstuk 4. Voor wat betreft areaalverlies moet eerst bekeken worden hoeveel verlies aan m² er daadwerkelijk is zodra de plannen voor uitbreiding van de parkeerplaats definitief zijn. Vervolgens moet met het bevoegd gezag overlegd worden hoe hiermee omgegaan moet worden. Te denken valt aan compensatie elders of het geven van een kwaliteitsimpuls aan het bestaande NNN. Aantasting van de samenhang op kleine schaal kan voorkomen worden door de bebouwing geconcentreerd in het gebied te plaatsen.

3.3 Overige gebiedsbescherming

Behalve door de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen gebieden ook worden beschermd ten aanzien van natuurwaarden via andere regelgeving. In dit geval gaat het om de aanwezigheid van door de Provincie Drenthe aangewezen ganzenfoerageergebieden of weidevogelgebieden. Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen als ganzenfoeragegebied of weidevogelgebied (zie figuur 2.1). Er ontstaan daarom met de uitvoering van de voorgenomen plannen geen conflicten ten aanzien van overige gebiedsbescherming.

4 Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet, waaraan drie lijsten met soorten en hun beschermingsregime zijn gekoppeld (licht beschermde, middelzwaar beschermde en zwaar beschermde soorten). Gezien de ligging van het plangebied in het landelijk gebied tussen Norg en Donderen en binnen het NNN, komen hier naar verwachting relatief veel soorten voor die beschermd zijn volgens de Flora- en faunawet. Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en welke consequenties dat heeft voor de beoogde plannen.

4.1 Vaatplanten

Door de storm in 2013 is deelgebied 2 sterk veranderd. Van een droog bos met naaldbomen is het nu omgevormd tot een open terrein met veel struiken en opschot van berk en eik. In de ondergroei is veel braam aanwezig en grassen en varens. Dit relatief ruige terrein is ongeschikt voor het voorkomen van zwaarder beschermde soorten. Eventueel zou Grasklokje voor kunnen komen. Grasklokje is in het verleden rond het plangebied waargenomen. Voor deelgebied 1 geldt dat het in het verleden zodanig is verstoord door betreding dat hier geen zwaarder beschermde soorten te verwachten zijn. Voor licht beschermde soorten geldt een algehele vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vaatplanten.

4.2 Ongewervelde diersoorten

Gezien het verruigde karakter van deelgebied 2 ontbreekt geschikt biotoop voor middelzwaar of zwaar beschermde ongewervelde diersoorten. Eventueel zouden lichtbeschermde soorten voor kunnen komen zoals de Behaarde rode bosmier. Deze soort is in de omgeving van het plangebied in het verleden waargenomen. Het verstoorde karakter van het terrein en het ontbreken van een boomlaag die voor schaduw en beschutting zorgt, maakt het terrein voor deze soort echter minder geschikt. Bovendien geldt voor licht beschermde soorten een algehele vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Voor deelgebied 1 geldt dat geschikt leefgebied voor zwaarder beschermde soorten ontbreekt. Bovendien is er veel verstoring geweest door betreding. Beschermde soorten worden ook hier niet verwacht.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van ongewervelde diersoorten.

4.3 Vissen

In het plangebied is in het geheel geen water aanwezig. Beschermde vissen zijn daarom niet aanwezig.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen.

4.4 Amfibieën

In verband met het ontbreken van water in het plangebied, zijn de mogelijkheden voor amfibieën beperkt. Eventueel kan het plangebied fungeren als winterverblijfplaats of foerageergebied voor enkele soorten. In de omgeving zijn echter heidevennen aanwezig (Doktersveen en Langaarveen) met daar omheen bosschages of bos. Deze poelen fungeren waarschijnlijk als voortplantingsplaats voor onder meer Heikikker. Het is aannemelijk dat de omliggende bosschages of bos de functie van foerageergebied of winterverblijf hebben. Het plangebied is marginaal geschikt door de relatief grote afstand tot het voortplantingswater. Wel blijft het mogelijk dat enkele individuen sporadisch door het plangebied trekken.

Conclusie

Om bovenstaande reden veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van amfibieën.

Foto's 1 t/m 4 deellocatie 1. Van links naar rechts en van boven naar onder: bebouwing en terras bij het oude theehuis, detail van de gevel van één van de bijgebouwen, verstoorde bosbodem door betreding rond het theehuis, verstoord bos door aanplant van exoten (*Rhododendron* sp.).

4.5 Reptielen

Het plangebied ligt midden in bos en heideterreinen. Dat maakt het in potentie geschikt voor een aantal middelzwaar of zwaar beschermde reptielen. In de afgelopen tien jaar zijn ook diverse soorten waargenomen rond het plangebied. Het gaat om de middelzwaar beschermde

Levendbarende hagedis en de zwaar beschermde Adder en Hazelworm. Door het ruige karakter van deelgebied 2, is weinig potentieel geschikt leefgebied aanwezig voor de genoemde soorten. Langs de randen (noord en zuid) en op openere plekken is echter wel marginaal geschikt leefgebied aanwezig. Dat is vooral het geval aan de noordrand van het deelgebied waar het 'bosperceel' grenst aan een wat meer heideachtig terrein dat begraasd wordt. Omdat veel bomen gekapt zijn in het deelgebied, waarbij de stobben zijn blijven staan, zijn er veel potentiële zonplekken aanwezig. De kans dat één of meer van de genoemde soorten voorkomt is daarmee reëel. Nader onderzoek naar het voorkomen van deze soorten is nodig om te bepalen of ze aanwezig zijn en zo ja welke delen binnen het zoekgebied het meeste geschikt leefgebied bevatten.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van reptielen. Nader onderzoek naar Levendbarende hagedis, Adder en Hazelworm is nodig om te bepalen of de soorten aanwezig zijn en zo ja waar.

4.6 Vogels

Door de verandering in deelgebied 2 waarbij er veel struiken zijn, braamstruweel en lage kruidachtige begroeiing is er veel ruimte voor (zang)vogels om te nestelen. In de hogere (dode) bomen die nog overeind staan kunnen daarnaast ook spechten nestelen. Tijdens het veldbezoek werden veel grasmussen gezien en daarnaast ook Zanglijster, Fitis, Tjiftjaf, Roodborst, Nachtegaal, Geelgors en Koolmees. Ook werden in vrijwel alle nog staande bomen gaten aangetroffen die waarschijnlijk zijn gemaakt door de Grote bonte specht. Of de spechten nog aanwezig zijn in dit open landschap, kon niet worden bepaald. Er werden geen vogels waargenomen tijdens het veldbezoek.

In deelgebied 1 werden Boomklever, Grote bonte specht, Winterkoning, Zanglijster, Merel, Koolmees, Vink, Zwartkop, Roodborst, Heggenmus en Gekraagde roodstaart waargenomen. Vogels die doorgaans in of op gebouwen nestelen, werden niet waargenomen.

Algemeen

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren, is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden verstoord. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal of snoeiafval goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats bijvoorbeeld. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste, indicatieve lijst van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen.

Van de soorten op die lijst komen binnen het plangebied in potentie zeer weinig soorten voor. Eventueel zouden Buizerd en Havik voor kunnen komen. Deze soorten of nesten van de soorten werden niet waargenomen tijdens het veldbezoek. De bomen in deelgebied 2 zijn te klein om te fungeren als broedlocatie. Sperwer zou eventueel in deelgebied 1 voor kunnen komen. Nesten werden echter niet gevonden en ook niet verwacht door de grote mate van verstoring rond het theehuis. Andere soorten waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd, worden ook niet verwacht. Het is bovendien onwaarschijnlijk dat eventueel in de omgeving aanwezige jaarrond beschermde nestplaatsen en hun functionele leefomgeving worden beïnvloed door de plannen.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord. Hierboven is beschreven hoe aan deze voorwaarden kan worden voldaan.

4.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij soorten die niet zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Vanwege deze specifieke aandacht wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten zijn beschreven in § 4.8.

In de omgeving van het plangebied komt een aantal vleermuissoorten voor, namelijk Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Gewone grootovleermuis (Vos 2010). Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Tijdens het veldbezoek is geconstateerd dat in de (dode) bomen in deelgebied 2 veel holtes aanwezig zijn die vermoedelijk gemaakt zijn door Grote bonte specht. Het merendeel van de nog overeind staande hogere (dode) bomen heeft dergelijke holtes. De holtes zaten op een te grote hoogte om direct te kunnen bepalen of ze geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen.

Voor gebouwbewonende vleermuissoorten zijn in theorie mogelijkheden aanwezig in het oude theehuis of de bijgebouwen. In de praktijk is het theehuis ongeschikt in verband met het ontbreken van geschikte invliegopeningen. Ook is in de meeste bebouwing geen geschikte verblijfsruimte aanwezig door het ontbreken van spouwmuren, zolders of dubbele plafonds of

luiken voor de ramen. Dit rechtvaardigt de conclusie dat in de bebouwing geen verblijfplaatsen aanwezig zijn.

Foerageergebied

Het plangebied en de directe omgeving ervan kunnen deel uitmaken van het foerageergebied van enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. Door de herinrichting zullen wellicht kleine veranderingen optreden ten aanzien van foerageergebied. Dit hangt af van of en zo ja welke bomen en struiken eventueel gekapt worden en hoe het terrein met de nieuwe bebouwing wordt ingericht. Voor de betreffende soorten zijn in de omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig. Om deze reden blijft de functionaliteit van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen ten aanzien van foerageergebied gewaarborgd. Om zoveel mogelijk verstoring te voorkomen, verdient het wel aanbeveling om de nieuwe bebouwing 's nachts niet te verlichten.

Vliegroutes

Het plangebied maakt naar alle waarschijnlijkheid geen deel uit van vliegroutes van vleermuizen. Lijnvormige structuren ontbreken vrijwel volledig. In de oude situatie waarbij de hogere naaldbomen nog aanwezig waren in deelgebied 2, had de bosrand dienst kunnen doen als vliegroute. De huidige struikopslag heeft een dergelijke functie hoogstwaarschijnlijk niet. Opgaande begroeiing langs de Donderseweg is in dat opzicht geschikter. Om deze reden blijft de functionaliteit van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen ten aanzien van vliegroutes gewaarborgd. Om zoveel mogelijk verstoring te voorkomen, verdient het wel aanbeveling om de nieuwe bebouwing 's nachts niet te verlichten.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien verblijfplaatsen van vleermuizen. Indien bomen met holtes gekapt worden, moet nader onderzoek uitgevoerd worden om te bepalen of er verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Het verdient daarnaast aanbeveling om de nieuwe bebouwing 's nachts niet te verlichten om verstoring van potentieel foerageergebied of potentiële vliegroutes te voorkomen.

4.8 Overige zoogdieren

Het is aannemelijk dat voor enkele licht beschermde zoogdiersoorten het plangebied deel uitmaakt van het leefgebied. Dit geldt met name voor soorten als Mol, Egel en enkele (spits)muisensoorten, zoals Bosmuis, Huisspitsmuis en Rosse woelmuis. Ook zijn tijdens het veldbezoek sporen gevonden die vermoedelijk van een Vos zijn (resten van een Haas en onderdoorgang bij een hek). Door de herinrichting van deelgebied 2 gaat mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde zoogdiersoorten verloren. Omdat het oude theehuis in deelgebied 1 verwijderd wordt, ontstaan daar weer nieuwe kansen voor dergelijke soorten. Voor licht beschermde zoogdiersoorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde herinrichting veroorzaakt om deze reden geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdiersoorten.

Zwaarder beschermde zoogdiersoorten zijn in het verleden ook in en rond het plangebied waargenomen. Het gaat daarbij om de middelzwaar beschermde Steenmarter en Eekhoorn en de zwaar beschermde Boomarter. Verblijfplaatsen voor de genoemde soorten zijn niet aanwezig in het plangebied. Voor Steenmarter geldt dat het gehele plangebied deel kan uitmaken van het leefgebied. Het wordt daarbij gebruikt om te foerageren. Waarschijnlijk is deelgebied 2 daar het meest geschikt voor. Voor Boomarter geldt het omgekeerde. In

verband met het ontbreken van grote bomen in deelgebied 2, zijn de omstandigheden daar voor Boommarter minder gunstig dan in deelgebied 1. Daarbij geldt overigens dat de verstoring door bezoekers in deelgebied 1 ook niet gunstig is voor de Boommarter. Deze situatie verbeterd wellicht als het oude theehuis verwijderd wordt. Voor de Eekhoorn geldt dat uitsluitend geschikt habitat aanwezig is in deelgebied 1 in verband met het ontbreken van een gesloten bladerdak in deelgebied 2. Voor alle soorten geldt dat de ingreep geen effect heeft op het functioneren van het leefgebied mits in deelgebied 1 geen bomen worden gekapt. Andere zwaar beschermde soorten worden in het plangebied niet verwacht.

Conclusie

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van overige zoogdieren mits geen bomen worden gekapt in deelgebied 1.

Foto's 5 t/m 10 deellocatie 2. Van links naar rechts en van boven naar onder: grens van de zoeklocatie met aan de rechterkant de akker, een van de afgezaagde bomen, het open veld aan de noordoostzijde van het zoekgebied, enkele van de dode bomen met holtes in het zoekgebied, de doorgang onder het hek van vermoedelijk Vos, een prooirest bij de onderdoorgang in het hek (Haas).

5 Versterken van natuurwaarden

In hoofdstuk 3 is voor wat betreft het NNN de conclusie getrokken dat mogelijk afbreuk wordt gedaan aan de wezenlijke kenmerken en waarden. De beoogde plannen veroorzaken mogelijk een conflict ten aanzien van kwaliteit en areaal. Samenhang wordt niet aangetast mits de nieuwe bebouwing geconcentreerd en aan de rand van het zoekgebied geplaatst wordt. Er moet met het bevoegd gezag overlegd worden hoe met kwaliteit- en areaalverlies omgegaan moet worden. Hieronder is op basis van de huidige gegevens een voorstel gedaan over hoe natuurwaarden in het plangebied versterkt kunnen worden. Dat kan een basis zijn voor het te voeren overleg.

5.1 Beheerambitie

De beheerambitie voor deelgebied 2 is 'Droog bos met productie'. Door de najaarsstorm van 2013 is er echter in de huidige situatie geen sprake meer van bos. Vrijwel alle bomen, die waren geveld door de storm, zijn inmiddels verwijderd. Het terrein bestaat nu uit een veld met spontane opslag van met name struikvormers zoals Amerikaanse vogelkers, Lijsterbes en Gewone braam. De ondergroei is nog vrij open en bevat veel grassen en varens.

Volgens de regels ten aanzien van het NNN zou de oude situatie weer hersteld moeten worden om de beheerambitie na te streven. Dat zou betekenen dat weer naaldbos voor productie moet worden aangeplant. De natuurwaarde van dergelijke productiebossen is echter zeer beperkt. In de huidige situatie zijn de natuurwaarden waarschijnlijk hoger dan die in de oude situatie. Er maakt nu een grote verscheidenheid aan vogels gebruik van het gebied en zeer waarschijnlijk ook een (groot) aantal lichtbeschermdе zoogdiersoorten. Nader onderzoek moet nog uitwijzen of zwaardere beschermde diersoorten, zoals diverse reptielen, van het deelgebied gebruik maken. Er zijn in ieder geval potenties voor in het gebied en ze komen in de directe omgeving ook al voor. Door het aanplanten van productiebos zal een deel van deze (potentiële) natuurwaarden weer verloren gaan. De vraag moet daarom worden gesteld of in dit geval nog aan de ambitie vastgehouden moet worden. De najaarsstorm biedt de mogelijkheid om een andere beheerambitie na te streven op het perceel, waarbij de natuurwaarden groter worden. Daarmee wordt de kwaliteit van het NNN als geheel versterkt.

Aanbevolen wordt om de bestaande beheerambitie 'Droog bos met productie' te wijzigen naar 'Droge heide' (N07.01) of te laten aansluiten op deelgebied 1 waarvoor ambitie 'Dennen-, eiken- en beukenbos' (N15.02) geldt. Dit maakt het mogelijk om, in het geval van 'Droge heide', meer open plekken te creëren en aan te sluiten op het open veld ten noordoosten van het deelgebied. Vooral reptielen maar ook diverse soorten ongewervelden alsmede vogelsoorten van droge gebieden, kunnen hiervan profiteren. Er kan aansluiting gezocht worden bij de heide die iets ten zuidoosten van deelgebied ligt zodat het beheertype 'Droge heide' in de bredere omgeving wordt versterkt. In het geval wordt aangesloten op deelgebied 1, kan een gevarieerd bos aangeplant worden waarbij ook een struiklaag en kruidlaag tot ontwikkeling kunnen komen. Veel vogels kunnen hiervan profiteren maar ook kleine zoogdieren. Dergelijke bossen zijn in oppervlak ondervertegenwoordigd in de omgeving. Het open veld ten noordoosten van deelgebied 2 heeft bijvoorbeeld de ambitie bos terwijl in de praktijk een open, begraaasd, veld aanwezig is. Beide beheertypen kunnen een hoge natuurwaarde vertegenwoordigen, zeker in vergelijking met een productiebos. Omdat afwisseling van vegetatiestructuren vaak de meeste natuurwaarde oplevert, kan ook gekozen worden voor beide ambities verspreid in de ruimte.

5.2 Areaal

Met het realiseren van de plannen gaat mogelijk een klein oppervlak van het NNN verloren ten opzichte van de huidige situatie. Oppervlakteverlies is afhankelijk van hoeveel m² er worden gebruikt voor de uitbreiding van de bestaande parkeerplaats. De plannen hiervoor zijn nog niet exact bekend. Volgens algemene regels ten aanzien van het NNN, mogen initiatieven niet leiden tot oppervlakteverlies of moet verlies elders gecompenseerd worden. In de praktijk moet met het bevoegd gezag worden overlegd hoe dit het beste opgelost kan worden.

Het oppervlakteverlies is beperkt. Waardeverlies van het NNN treedt in dit geval waarschijnlijk in grotere mate op door verstoring door recreanten dan door verlies aan oppervlak. In die zin moet ook gekeken worden naar het feitelijke verlies aan oppervlak. Dus niet alleen oppervlak dat bebouwd wordt, maar ook oppervlak dat door verstoring min of meer onbruikbaar wordt als NNN. Om welk oppervlak het dan gaat, hangt of van de plaatsing van de bebouwing in de ruimte en ten opzichte van elkaar en de inrichting van het omliggende terrein. Door het nemen van maatregelen (zie hieronder), kan verstoring en daarmee oppervlakteverlies door verstoring beperkt worden.

Om het verlies aan oppervlak door bebouwing te compenseren kan gedacht worden aan een compensatie in vierkante meters waarbij elke verloren m² gecompenseerd wordt door een andere m². Er kan echter ook gedacht worden aan compensatie in termen van kwaliteit. Indien deelgebied 1 en deelgebied 2 zodanig ingericht worden dat een grotere natuurwaarde ontstaat dan in de huidige situatie, is het effectieve oppervlak aan NNN groter. Het kleine verlies in vierkante meters valt bij de winst in natuurwaarde in het niet. Aangeraden wordt dan ook om bij een dergelijk klein verlies aan oppervlakte, te investeren in een kwaliteitsimpuls en niet in oppervlaktecompensatie an sich.

Tenslotte moet gezegd worden dat het betrekken van de akker naast deelgebied 2, een grote waardeverhoging van het NNN zou betekenen. Niet alleen het oppervlak aan NNN maar ook de samenhang zou daarmee sterk verbeteren. In die zin is de locatie van oppervlaktecompensatie zeer relevant voor het realiseren van (potentiële) natuurwaarden.

5.3 Overige natuurwaarden

Om te zorgen voor een kwaliteitsimpuls van het plangebied, kunnen enkele algemene maatregelen getroffen worden die niet perse een relatie hebben met regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming of soortenbescherming. Onderstaand zijn enkele voorbeelden genoemd.

In deelgebied 2 is nu een struiklaag spontaan tot ontwikkeling gekomen waarbij hier en daar ook zaailingen van boomvormers aanwezig zijn. Het merendeel van de struiklaag bestaat echter uit Amerikaanse vogelkers. Deze soort is aantrekkelijk voor veel insecten en vogels maar zorgt wel voor een monocultuur met een beperkte waarde. Vooral variatie in vegetatiestructuur en soorten biedt volop kansen aan diverse diersoorten. Door vogelkers selectief te verwijderen ontstaan meer mogelijkheden voor andere soorten zoals lijsterbes, eik en berk.

Door de najaarsstorm van 2013 zijn in deelgebied 2 vrijwel alle bomen omgewaaid. Deze zijn afgezaagd en verwijderd. Boomstronken zijn nog wel aanwezig. Door deze te laten zitten blijven goede zonplekken voor diverse reptielen beschikbaar. Belangrijk daarbij is dat rond de stronken ook een lage, open vegetatie aanwezig is die goed warmte vast houdt. Aanbevolen

wordt daarom om rond een deel van de stronken de vegetatie open te houden. Met name voor stronken die nu al langs de rand van het zoekgebied liggen, is dat eenvoudig te realiseren.

Boomkluiten en dode boomstammen moeten zoveel mogelijk in het gebied blijven liggen of staan. Ze vormen (onderdeel van) een belangrijk leefgebied voor insecten, vogels, vleermuizen, reptielen, amfibieën en zoogdieren.

Indien de nieuwe bebouwing in deelgebied 2 gerealiseerd wordt, ontstaat ter plaatse zeer waarschijnlijk veel verstoring door betreding. Recreanten en spelende kinderen zullen het gebied willen zien en gebruiken. Om te veel verstoring van dieren te voorkomen en te zorgen voor een goede vegetatieontwikkeling, is het belangrijk om de betredingszone te beperken. Dat kan door het minimaliseren van het aantal paden door het gebied of het aanplanten of laten staan van planten die een barrière kunnen vormen zoals braamstruweel. Ook kan verstoring voorkomen worden door het bieden van een alternatief direct bij de bebouwing. Te denken valt aan de aanleg van een poel waar gespeeld mag worden. De poel kan een belangrijke recreatiewaarde hebben en verstoring van de omgeving beperken en tegelijkertijd een natuurwaarde hebben voor bijvoorbeeld Rugstreepad en diverse soorten libellen.

Het realiseren van de bebouwing en uitbreiden van de parkeerplaats zorgt in eerste instantie voor verlies aan natuurwaarden omdat bomen, struiken en kruidachtige vegetatie verwijderd moeten worden. De bebouwing biedt echter ook kansen. Zo kunnen door het plaatsen van vleermuiskasten en vogelkasten verblijfplaatsen ontstaan voor soorten die voorheen niet in het gebied aanwezig waren zoals zwaluwen, mussen en diverse vleermuissoorten. Ook kan een groen dak zorgen voor kansen voor insecten en vogels.

Verlichting kan met name voor vogels en vleermuizen erg versturende werken. Geadviseerd wordt daarom om de bebouwing en het omliggende terrein 's nachts niet of slechts minimaal te verlichten.

Geadviseerd wordt om bij het plaatsen van de bebouwing en de inrichting van het terrein, gedegen na te denken over kansen die aan planten en dieren geboden kunnen worden of maatregelen die verstoring kunnen beperken of voorkomen. Bovenstaande maatregelen kunnen daarvoor een eerste aanzet vormen. Ook voor het overige deel van het zoekgebied waar geen bebouwing wordt gerealiseerd, kunnen natuurwaarden vergroot worden door het nemen van specifieke maatregelen.

6 Conclusies

Deze ecologische beoordeling leidt tot de volgende conclusies:

6.1 Gebiedsbescherming

Het verwijderen van het oude theehuis veroorzaakt geen conflict met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet 1998, Natuurnetwerk Nederland en overige vormen van gebiedsbescherming) mits geen bomen worden gekapt tijdens het verwijderen.

Het realiseren van het nieuwe theehuis, het informatiecentrum, het woonhuis en mogelijk het beheerkantoor en de uitbreiding van de bestaande parkeerplaats veroorzaakt mogelijk een conflict met de ecologische regelgeving ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland. Er treedt verlies op van het potentiële beheertype 'Droog bos met productie' dat overigens nu niet aanwezig is. Daarnaast treedt verlies op van huidige natuurwaarden. Welke natuurwaarden dat precies zijn moet blijken uit nader onderzoek. Nader onderzoek is uitsluitend nodig voor de soortgroepen reptielen en vleermuizen. Voor vleermuizen geldt bovendien dat alleen onderzoek nodig is indien bomen gekapt worden of bebouwing dicht bij bomen geplaatst wordt. Tenslotte treedt mogelijk een beperkt verlies op aan areaal. Of dit verlies daadwerkelijk optreedt is afhankelijk van het aantal m² dat gebruikt wordt voor de uitbreiding van de bestaande parkeerplaats op de nieuwe locatie. Aanbevolen wordt om nader onderzoek uit te voeren naar natuurwaarden (reptielen en vleermuizen). Daarnaast wordt aanbevolen om in overleg met het bevoegd gezag te bepalen hoe kwaliteitsverlies en areaalverlies kunnen worden gecompenseerd.

Conflicten met overige vormen van gebiedsbescherming treden niet op in het plangebied.

6.2 Soortbescherming

De herinrichting veroorzaakt mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen. Indien bomen (met holtes) gekapt moeten worden of verstoord worden, is het noodzakelijk om nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen uit te voeren. Daarnaast wordt aanbevolen om verlichting in het plangebied achterwege te laten of te minimaliseren om lichtverstoring op potentieel foerageergebied en potentiële vliegroutes te voorkomen.

Uit de quickscan blijkt dat het gebied potentieel geschikt is voor diverse soorten reptielen. Nader onderzoek moet worden uitgevoerd om te bepalen welke soorten gebruik maken van deelgebied 2, wat de populatieomvang globaal is en hoe de dieren het gebied gebruiken.

De herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van andere soort(groep)en mits geen verstoring plaatsvindt van broedende vogels en hun in gebruik zijnde nesten (paragraaf 4.6).

6.3 Advies ten aanzien van het versterken van natuurwaarden

Algemene regels stellen dat er in principe geen verlies in kwaliteit en areaal mag zijn binnen het NNN. Met de voorgenomen plannen is dat wel zo. Het herstellen van de kwaliteit door herplant van naaldbomen om de ambitie 'Droog bos met productie' te realiseren, wordt echter

afgeraden. Geadviseerd wordt om in plaats daarvan de beheerambities voor deelgebied 2 aan te passen in 'Droge heide' of 'Dennen-, eiken- en beukenbos'. Daarnaast wordt aanbevolen om areaal niet één op één te compenseren in m², maar in te zetten op een kwaliteitsverbetering van de huidige situatie. Dat kan door het nemen van diverse inrichtingsmaatregelen die verstoring van huidige natuurwaarden voorkomen of beperken en nieuwe kansen creëren.

7 Literatuur

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.
- Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. Brachytron, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red.)RAVON) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Delft, J.J.C.W. van, J. Kranenbarg, A. de Bruin & P. Frigge 2015. Waarnemingenoverzicht 2014. Bijlage bij RAVON 59, jaargang 17 nummer 4. RAVON, Nijmegen.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Vos, S. 2010. Verspreidingsatlas van de Zoogdieren van Drenthe. Werkatlas september 2010. Zoogdierverseniging, Nijmegen, Provincie Drenthe, Assen.

Websites

NDFF
Synbiosys
Waarneming.nl
Zoogdieratlas

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl

www.altwym.nl

